

SANJA BEBA BOSNIĆ

Umag, iz generacije 1974./75.

Naše dvije ljubavi prema Mirjani Benjak

Kao prva srednjoškolska generacija 1974./75. kojoj je u Općoj gimnaziji Buje hrvatski jezik i književnost predavala profesorica Mirjana Benjak, već duže od četrdeset godina negujemo uspomene na nezaboravne školske dane i vedre susrete u privatnom životu. Tako smo stekli taj privilegij da nam povremeno dopušta ulazak u skrovite odaje svoje ljubavi gdje ne stanuje stroga profesorica i naša razrednica Benjak, nego ona naša draga Mirjana, luckasta, neposredna i bliska. Na tomu smo joj osobito zahvalni jer smo tako uspjeli sačuvati dvije različite ljubavi prema njoj. Naučila nas je kako osobu voljeti s poštovanjem i zato to može potrajati zauvijek.

Ključne riječi: Mirjana Benjak, profesorica, razrednica

Uvijek smo u njoj voljeli dvije osobe. Profesoricu Benjak i našu Mirjanu. Tako je ostalo od našeg prvog susreta u prvom razredu Opće gimnazije u školskoj godini 1974./75., pa sve do današnjih dana. Bili smo posljednja generacija gimnazijskog usmjerenja. Nakon nas, učionice u Srednjoškolskom centru „Vladimir Gortan” Buje zaposjeli su Švarovi reformisti. Posljednja povlaštena obrazovna klasa, govorili bi nam profesori, misleći pritom na opseg znanja i opće kulture koju će nam prenijeti. A oni su, pak, bili povlašteni jer su dobili pun razred odlikaša. Čak četrdeset. Naime, među nama nije bilo vrlo dobrih učenika. Bio je to divovski razred ili mamut razred kako su ga tada zvali. Unatoč tomu u gimnaziju smo stigli s određenim zazorom i bojazni. Vladao je iracionalni strah i neugodan osjećaj protkan zastrašujućim pričama prekaljenih maturanata koji su nam opisivali profesore kao iznimno stroge i krute sveznalice od kojih, pri slučajnom susretu u gradu, treba bježati na suprotnu stranu ulice.

„Bit ćeš odmah ispitan sljedeći dan jer te ugledao kako šećeš gradom umjesto da sjediš kod kuće i učiš”, znali bi nam govoriti i sjećam se da smo tu tvrdnju prihvatili zdravo za gotovo, kao nepisano pravilo kojega smo se pridržavali. No, koliko god se taj odnos s profesorima temeljio na strahopoštovanju, bio je i sasvim normalan jer smo imali veliki respekt prema njima i na neki su način predstavljali za nas žive ikone, a srednja je škola bila uzvišeni hram znanja. Zaista je njihovo znanje i autoritet

u nama budio svijest o postojanju neprocjenjive intelektualne i duhovne snage koja nas je vodila i oblikovala u zrele i odgovorene ljude spremne za preuzimanje novih životnih uloga.

Frajerica s konjskim repom

Naš prvi razrednik, zanosni J. N., profesor hrvatskoga jezika i književnosti samo nakon tri mjeseca razredništva i profesorskog rada napustio je školu i naš razred. Kasnije smo od maturanata saznali da se razveo od supruge zbog mlade učiteljice te savio novo ljubavno gnijezdo. U to sam vrijeme svoje rečenice i misli skupljala kao hrčak, bilježeći ih u dnevnik pa sam tog dana zapisala: „Nitko ni slutio nije da je naš razrednik planirao odlazak. Rastanak je bio neočekivan, ali nismo bili jako razočarani. Zapravo, tri su mjeseca bila prekratka da bismo razvili neki prisniji odnos s razrednikom. Znam da smo mi cure osjećale malo tuge jer nas je privlačio svojom pojavom. Ne zato što je bio neka faca, već zbog svog samozatajnog stila i načina ophođenja. Mirmoća, baršunasti glas, sanjiv pogled dok je predavao, izvrsna dikcija. Bio je to pravi pjesnički nastup i mi smo se klinke palile. Potajno, mislim, i zaljubile. Taj novi i nepoznati osjećaj nije imao oblik dječje ljubavi, već je prvi put razotkrio slutnju žene u nama. Dobro da je otišao. Na vrijeme. A kao njegova zamjena dolazi nam neka mlada profesorica Mirjana Benjak. Tek je završila fakultet i prvo smo joj razredništvo. Govori se da je stroga i očarana Krležom...“

Kad je ušla u razred upamtila sam tri detalja. Platinasto plavu kosu svezanu u konjski rep, moderne, zategnute traperice koje se šire u trapez. Zampa d’elefante. I duboke plave oči blistave poput safira, ali oštra pogleda. „Hm, baš me zanima zašto bi takva frajerica bila opsjednuta Krležom, tim dosadnim likom koji kopa po grobovima naših djedova...“ Ostavljala je dojam čvrste osobe, ali zatomljenih emocija.

Doista, prvi je razred protekao u odmjeravanju snaga i formiranju odnosa koji je, unatoč maloj razlici u godinama, bio nepremostiv za veće zbližavanje s profesoricom i razrednicom Benjak. Na samom je početku djelovao kao napeta elastična nit čijim bi pucanjem, najvjerojatnije, svi prasnuli u smijeh i odahnuli. No, ona je shvatila ozbiljno svoju ulogu profesorice, a mi učenika i to se nije dogodilo. A bilo je pokušaja omekšavanja tog odnosa duhovitim upadicama ili mačističkim ispadima naših momaka kojima je glas mutirao, a dlačice na licu rasle sve brže i bivale gušće i oštrije. I hormoni su ih nekontrolirano pucali te bi znali prilikom njezina pisanja na ploči, pantomimom, njoj iza leđa, izvoditi pokrete crtajući u zraku njezinu figuru. Malo iz zafrkancije, a malo jer je u njih, valjda, počeo zalaziti neki mladi Werther. Sanja pusta nadobudnih srednjoškolaca. Ona bi se okrenula i pogledom „ustrijelila“ ponekog frajera te bi

razredom zavlada tišina. Bila je autoritativna, što jest, jest. Vlastite osjećaje na satu nije ni najmanje pokazivala i prvi je razred gimnazije protekao u našem marljivom učenju školskog gradiva, fonetici i morfologiji te uzbudljivom pisanju školskih zadaća, jer bilo je doista intrigantnih tema. I danas pamtim jednu, naslova koji me starenjem sve više zaokuplja: „Početak je kada sam se rodila, a kraja, zapravo, nema.“

Točka preokreta

Tog ljeta, nakon prvog razreda gimnazije, na ljetnim praznicima nisam razmišljala o našoj profesorici i razrednici. No početak nove školske godine započeo je zloslutno. Netko je pustio balon u zrak, odnosno vijest, da će naš brojčano veliki razred podijeliti u dva manja za što je postojala objektivna mogućnost. Formirat će se drugi A i drugi B. Vijest se širila munjevitom brzinom i bili smo u panici. Dali smo si obećanje da to nećemo dopustiti i da nas od razrednice neće rastaviti. Prvi smo put iskazali tu bliskost, zajedništvo i povezanost s njom te neizgovorenu želju da nas obujmi i zagrlji kao što ptica raskriljenim krilima grli svoje ptice. Srećom pa se to nije obistinilo, a kasnije smo saznali da se naša razrednica energično borila za svoj veliki razred i oduprla svakom pokušaju cijepanja na dva manja. Bila je to i točka preokreta u našem odnosu. Nadišli smo kompleks balavih remaca te u drugi gimnazije ušli odrasliji, a profesorica i naša razrednica kao da se malo smekšala. Pogled joj je znao biti topliji, osmijeh spontaniji, razgovor neposredniji. Sve se postupno mijenjalo i zato ne pamtim točan trenutak u kojem se dogodilo, da je odjednom ona postala naša Mirjana. Na satu hrvatskoga jezika i književnosti nastavila je biti profesorica i nismo uživali ni jednu povlasticu, dok je kao razrednica bivala sve veća prijateljica Mirjana kojoj smo se mogli povjeriti i ravnopravno dogovarati te odlučivati o svemu. O čajankama, izletima, maturalnoj zabavi i haljinama, maturalnom putovanju po Jugoslaviji, problemima s drugim profesorima, ispravljanju loših ocjena... a ona se borila kao lavica za nas i suprotstavljala kolegama profesorima kad su se usudili izustiti nešto loše protiv njezinih učenika. Mislim da se skupa s nama, na svoj izvana zamaskirani način, duboko radovala našim uspjesima te dijelila neuspjehe i tugu.

Razgovor s likovima iz Krležinih djela

Preko ljeta smo znali nabasati k njoj u Novigrad jer nam je bilo dugo dočekati jesenski susret i početak nove školske godine. Odlazili bismo na plesnjake, plesali uz glazbu grupe Boney M i njihov glazbeni hit Rivers of Babylon, ali je najljepši bio kraj večeri u njezinom dnevnom boravku prepunom knjiga s ogromnom zidnom tapetom s koje

nas je vrebala fotografija šume, stvarajući poseban ugođaj opuštenosti u prostoriji kao da smo na nekom izmaštanom izletu u prirodi. A vodili smo ozbiljne razgovore, komentirali naslove knjiga, glumili i izmaštali neponovljive stihove, kao nekad Vidrić u transu u nekoj zadimljenoj kavani. Povratak na nastavu uvijek je vraćao profesoricu na pijedestal kojoj smo persirali i nikada je nismo uspjeli privoljeti da se opusti na način kako je bila opuštena s nama izvan škole. Učenici iz susjednih razreda čudili su se zbog „kolčina“ koje nam je dijelila, jer su znali da smo privatno bili na „ti“. Tako je bilo razdoblja kada smo imali veću kolekciju jedinica iz hrvatskoga jezika nego iz matematike i fizike. Brojka je narasla u četvrtom razredu gimnazije kada je, sva razdragana, „uvela“ u učionicu svoga književnog uzora Miroslava Krležu. Blistala je pri obradi njegovih djela, uživiljavala se u likove koje smo uz malo mašte mogli vidjeti kako defiliraju razredom, od Filipa Latinovicza, Vida Trdaka, barunice Castelli, svih Glembajevih... Iako nas nije puno vremena dijelilo od fakulteta, nakon romantičara, impresionista i realista, ove mračne teme oko Prvog svjetskog rata i poraća djelovale su odvratno i deprimirajuće na nas. S godinama su pojmovi i značaj Krležinih djela u povijesnim okolnostima hrvatskoga naroda sazorili i počeli izlaziti iz ladica naše prošlosti na kojima se bila nakupila prašina. Davno nastale krležijanske sintakse postajale su nam sve jasnije i određenije u svojoj univerzalnoj dimenziji. Danas bismo mogli mahati Krležinim zastavama u znak naše pobjede!

Put u središte tajanstvenog srca

Mislim da je rastanak s Bujama nakon mature i naš odlazak na razne fakultete po Hrvatskoj i Sloveniji više pogodio nju nego nas pred kojima je bio novi početak uzbuđljivoga života, osamostaljivanje i široki horizonti kojima smo stremili u želji da osvojimo svijet. Održavala je izravne kontakte s nekolicinom nas, sada studenata, a mi s drugima, i tako smo u krugovima bili povezani. Sjećam se da mi je na Filozofski fakultet u Split poslala razglednicu Buja, a na poleđini je svojim prepoznatljivim rukopisom ispisala na koji su se faks uspjeli upisati neki od učenika, pa zaključila kako je u Bujama pusto bez nas, i još pod P. S. dopisala: „Neka ti bude krivo što se nisi upisala na akademiju dramske umjetnosti.“ I danas potisnem bol kada se toga sjetim. Poznavala nas je u dušu, ali, nažalost, zbog objektivnih okolnosti nisu se svima poklopile sposobnosti i mogućnosti pravog odabira zanimanja. Brojni su učenici iz naše generacije postali ugledni akademski građani na što je Mirjana zasigurno osobito ponosna, ali zbog toga im nikada nije laskala. Svi smo joj ostali nekako podjednaki. Vidi se to ponaosob u načinu iskazivanja emocija s kojima se nije nikada rasipala.

Iako smo danas gotovo vršnjaci i obilježavamo na sve luđi način proslave godišnjica mature, nitko od nas nije uspostavio totalno prisan odnos s njom, no znamo da ju uvijek, u svakom trenutku možemo nazvati ili joj pokucati na vrata, ako nam zatreba. Pa koliko se mnogima i činilo da je osorna, mi smo otkrili one pukotine kroz koje se povremeno uspijevamo ušuljati u njezino tajanstveno srce. Toliko tajanstveno, da je znalo takvo ostati i kada smo pokapali prerano preminule drage prijatelje iz razreda Gordana, Miroslava, Sašku, Damira, Mariju i Milku. Ona na pogrebima nije ni suzu pustila. Stajala je uz humak uspravna i čvrsta. Činilo se da nije ni okom trepnula, ali znali smo da je susprezala bol. Odavale su je oči koje su izgubile blistav sjaj sretnoga čovjeka. Safiri bi poprimili sivu boju i djelovala je kao čovjek izgubljena pogleda. Samo bi se naizgled, za one koji je površno poznaju, reklo da Mirjana sa sigurnošću kontrolira svoje emocije, ali to je zato što je postavila granice u svom životu. Mi smo, srećom, u svojih četrdeset godina druženja kroz školovanje, uspomene i tople susrete imali taj privilegij upoznati i drugu stranu profesorice Benjak, onu našu dragu Mirjanu koja nam nikada nije dopustila do kraja da uđemo u njezin skroviti vrt ljubavi, nego nam je podarila suptilne slutnje i tako nas naučila voljeti i poštovati u njoj dvije osobe, profesoricu Benjak i našu dragu Mirjanu.

I nostri due amori verso Mirjana Benjak

Come la prima generazione delle superiori del 1974/75 a cui, al Liceo generale di Buie, la professoressa Mirjana Benjak ha insegnato la lingua e la letteratura croata, già da più di quaranta anni tuteliamo i ricordi degli indimenticabili giorni di scuola passati con lei e dei sereni incontri nella vita privata. Così abbiamo acquisito questo privilegio di entrare qualche volta negli intimi alloggi del suo amore dove non abita la severa professoressa e la nostra coordinatrice di classe Benjak, ma quella nostra cara Mirjana, pazzarella, immediata e vicina. Di ciò le siamo particolarmente grati perché siamo riusciti a conservare due amori diversi verso di lei. Ci ha insegnato come amare una persona con rispetto e pertanto questo amore può durare per sempre.

Parole chiave: Mirjana Benjak, professoressa, coordinatrice di classe

Naši ljubezni do Mirjane Benjak

Sodimo v prvo generacijo srednješolcev, ki jim je v šolskem letu 1974/75 na Splošni gimnaziji Buje hrvaški jezik in književnost predavala profesorica Mirjana Benjak, torej že več kot štirideset let negujemo spomine na nepozabne šolske dni in vedra srečanja v zasebnem življenju. S tem smo si pridobili posebno pravico, da občasno lahko vstopimo v skrite kamrice njene ljubezni, v katerih ne prebiva stroga profesorica in naša razredničarka Benjakova, ampak naša ljuba Mirjana, ki je norčava, neposredna in nam je blizu. Za to smo ji še posebej hvaležni, saj nam je tako uspelo ohraniti dve različni ljubezni do nje. Naučila nas je, kako človeka ljubiti s spoštovanjem, zato to lahko traja do konca dni.

Ključne besede: Mirjana Benjak, profesorica, razredničarka